

Oglas, pripisana itd. plaćaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predročuju, oglašavanje itd. plaćaju se naplatom ili polomljenom pošt. Medicinice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno naznačiti ime, prezime i najbližu pošta predročuju.

Ukoliko na vrijeme ne primaju, treba to javi odgovarajućim u otvorenom pismu, na koji se ne plaća poštarina, ako se izvana naplate reklamacije.

Cahovnog računa br. 247.249

Telefonski broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a slogom sve poljovari.“ Narodna poslovice.

Izlazi svakog utorka i petka u podne.

Netakani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani netakaju, a nefrankirani neprimaju.

Prodajna se poštarinom stoji: 12 K u obće, 6 K za seljake — na godinu ili K 6 —, odu. 3 — na pol godine.

Izvan carevine više poštarine, plaća i utičaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h. koli u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici Giulia br. 5 te prima stranke osim nedjelje i svetica svaki dan od 11—12 sati prije podne.

Odgovorni urednik i izdavatelj Stjepo Givić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Istarski sabor.

3. sjednica održavana u Kopru dne 19. septembra 1901.

Pročita se zapisnik predjašnje sjednice.

Predsjednik priobćuje odsutnost dra. Laginja i dra. Vergottini. Onda jedva veli: Od stolnoga kaptola u Trstu dobio sam utorka telegrafsku viest, da je preminuo biskup *irkonako-koparski Andrija Marija Sterk*. Izrazio sam islomom kaptola svoje sažalje. Mislim, da će to sabor na znanje uzeti. I druge vijesti. Talijanski zastupnici, kao zadovoljni tim, sjede. Hrvatski i slovenski su do akrajnosti osupnuti. Spiničić se je ustao, očekujući poziv na ustanje. — Taj postupak predsjednikov i većine nemože se inače označiti nego divljactvom.

Za podpore oštećenim.

Pošto su neki zastupnici postavili prešne predloge za podporu njekim tučom ili inače oštećenim, postavio je prisjednik dr. Cleva u ime zemaljskoga odbora predlog, da se pozove c. kr. vlada, da dađe veću svotu za podpore, da takovu dađe i pokrajina, pak da podpore dieli gdje je nužno bud zemaljski odbor, sporazumno sa c. kr. namjestničtvom, bud c. kr. namjestništvo sporazumno sa zemaljskim odborom. Predlog se prihvaća.

Za pravo ribarenja Škofjicem.

Čita se interpelacija zast. Kompare i drugova radi toga, što se Škofjicem ponekle krati pravo ribarenja. (Priobćeno ju posebice. Op. Ured.)

Glede podpora istarskim mornarom.

Račun c. kr. pomorske vlade u Trstu o porabi kamata ustanove Franja Josipa I. za podpore istarskim mornarom u godini 1900 prima se na znanje.

Zemaljska školska zaklada — sablasan.

Školski saborski odbor predlaže, da se odobri obračun zemaljske školske zaklade za godinu 1900. Po tom računu izdalo se je za škole u toj godini 374.266 K, i toliko poteglo. Iz izvještaja odnosnoga izvjestitelja proizilazi, da je preostalo preko 12.000 kruna, i da se je taj preostatak njekamo uložilo. Tjera se za škole toliko da i preostaje, a tvrdi se, da se neda škola jer neima novaca.

Zast. Mandić oglasi se, da dađe izjavu manjine, da će ona glasovati proti tomu obračunu, najodlučnije prosvjedujuć proti postupku c. kr. zemaljskoga školskoga vieća u školskih stvarih.

(Čim je progovorio par riječi, nastala je buka na galerijah, dakako na znak poznatoga kapobande, talijanskoga zastupnika. Predsjednik opominje galeriju sebi na desnu. Mandić progovori opet nekoliko riječi. Zaglušan žvižduk i buka na istoj galeriji. Predsjednik ju daje izprazniti. Naručeni demonstranti izlaze uz žvižduk. Pošto je Mandić opet par riječi rekao, stanu hućiti na gospodskoj galeriji, vrijeđajuć ujedno zastupnike manjine. Mandić njim dovikuje: *Fakini, maškalconi, kultura*. Predsjednik opominje, al pošto nekoristi,

daje izprazniti muške, dočim „sinjore“ i „sinjorine“ ostaju. Jedva tad uzmgone zast. Mandić dati svoju izjavu).

Zast. Mandić reče u — koliko se je moglo u onoj buci i metežu razumjeti: Pozivom na naše izjave u prošlih sjednicah glede odnosnih računa i obračuna, izjavljam u ime manjine ovoga visokoga sabora, da ćemo mi i proti predležćim računom glasovati, i to s razloga, što nemamo povjerenja ni u zemaljsku upravu ni cesarsku vladu, koja tu upravu podržaje.

Zast. Kompare, izjaviv slovenaki da se neće natezati sa demonstranti, reče glavarstvo njekoliko riječi glede mirovine udove učitelja Krapša, odnosno njezinih sirota.

(Bez ikakve dozvole za lip se je gospodska galerija napunila ljudmi, dočim je pop Arich prešao na drugu kao novinar, da se pak tamo kano bena čeri. I drugi dolaze i na tu galeriju. Predsjednik kao da toga nevidi.)

Pokrajinski poljodjelski zavod. — Još veća sablasan.

Izvjestitelj poljodjelskoga saborskoga odbora predlaže, da se odobri obračun poljodjelskoga pokrajinskoga zavoda za godinu 1900.

Zast. Mandić: Kadgod se je — visoki sabori — govorilo s naše strane o zemaljskom agrarnom zavodu, svaki put bijaše njegovo djelovanje odsudjeno, i te osude bile su uvijek temeljite i opravdane.

Taj zavod bio je naime ustrojen za to, da promiče, pomaže i pospješuje sve struke gospodarske u cijeloj pokrajini, bez obzira na pojedine kotare i stranke; bez obzira na to, ide li to jednoj ili drugoj narodnosti.

Ali taj zavod nije na žalost zadovoljio niti jednom dielu te velike i važne zadaće.

Tomu zavodu bio je na čelu u Poreču desetak godina izvrstan poznavaoč gospodarskih struka — u teoriji — naime ravnatelj Hugues ali u praksi nebijase nimalo sretan. Premda je bio na čelu toga zavoda dugi niz godina, on nije pak ni tada, kad se je od nas dielo, poznavao gospodarskih odnosnja naše pokrajine.

On je proputovao samo jedan dio, i to one kotare, gdje je znao, da puk govori talijanski i da će ga stanovništvo svećano primiti. U naše strane nije se nikada podufao doći, jer je znao, da nebi mogao obćiti sa pućanstvom, jer si nije prisvojio za toliko godina niti riječi jezika većine pućanstva pokrajine.

Za njim došao je novi ravnatelj Cucanich ili Kukanich — neznam kako ga zove. On je dođuše tek malo vremena ovdje, ali iz onog malo što znamo o njemu, već ga moramo odsuditi. Govori se, da pozna naš ili svoj materinski jezik (Zast. Spiničić: boji se govoriti) ali on neće da se s njim služi. On zabacuje obćenito načelo, da se svaki pošten čovjek čerzi čvrsto svog materinskog jezika. Za njega kažu, da neće da ga rabi. S te strane bio bi na svojem mjestu kad bi se služio jezikom, kad bi činio ono, što čini divlja

zvier, da se naime svako svojim glasom služi.

Za njega smo doznali, da je pokazao odmah početkom svoga gospodarskoga djelovanja strast i fanatizam, što nalezimo i u svakom poduzeću naše zemaljske uprave. Evo dokaza:

U obćini Buzet polukla je god. 1899. toča oštevit tako silno vinograd, da siromašni seljaci nisu znali što će započeti.

Glavarstvo obćine obratilo se je u toj neprilici na zemaljski agrarni zavod u Poreču, da mu savjetuje šta da uradi pućanstvo sa silno oštećenim trjem. Obćina je pitala za savjet tamo, gdje ga je imala pravo pitati i gdje njoj se ga je imalo dati.

Upitan bijaše za savjet zemaljski agrarni zavod u Poreču, kako bi narod obrezao trjeje i kako bi trebalo postupati sa oštećenim vinogradom.

A znate li gospodo, šta se je odgovorilo na smjernu molbu čisto gospodarskog sadržaja? Vratio ju je ravnatelj sa opazkom, da ju pošalju natrag u prevodu ili da se piše talijanski!

Narod dakle u velikoj nuždi, kad hoće da spasi svoje vinograde, dobije od strukovnjaka, od zemaljskog činovnika odgovor: dobiti ćeš savjet ako mi pošalješ molbu u talijanskom jeziku, ako počinis sam na sebi nasilje, da se poslužiš tuđim jezikom, kojim se nisi po zakonu dužan služiti.

Osim ravnatelja imade u tom zavodu i drugih činovnika i služinčadi, koji nepoznaju, ili ako ga i poznaju, nesmilju rabiti hrvatskog jezika, a to je gospodo i pošlovani drugovi, najveća nepravda, da oni činovnici, koji jedu zemaljski kruh i koji služe u zemlji, u kojoj ima većina našega puka, da oni neće ili da nesmilju govoriti jezikom toga puka i u kojem bi morali taj puk u tako važnoj struci podučavati.

U tom zavodu ima nadalje i internat ili konvikt, gdje se odgaja u gospodarstvu mladež, koja dobiva od zemlje podporu. Ali glavni uvjet za primanje mladića u taj internat jest taj, da znadu čitati i pisati talijanski. Ako toga neznaju, izključeni su od polazka zavoda i od uživanja poduke u gospodarstvu. Dakle, svi oni mladići, koji nepoznaju talijanski jezik, a koji bi se rado usavršili u gospodarskoj struci, nemogu se tim okoristiti, već su izključeni od potrebite poduke u višem gospodarstvu u zemaljskom agrarnom zavodu; a pošto je većina pućanstva Istre naša, koja se bavi gospodarstvom, izključena je većina stanovništva pokrajine od svake poduke u gospodarstvu.

Gosp. izvjestitelj agrarnog odbora pohvalio je taj zavod i s te strane, da u njemu naime napreduju mladići i da se vidi uspjeh. No uko uzmemo u obzir neznatan broj mladića, koji su bili u tom zavodu prošle godine, t. j. samo se d a m, to sam skoro prisiljen zaključiti odatle, da se i vaš puk vrlo malo brine za taj zavod.

Hrvatsko i slovensko pućanstvo se nemože okoristiti tim zavodom a vaše pućanstvo bi se moglo; pa ipak neće.

Čemu je dakle taj zavod, ako ne da bude sredstvom za odnarođenje našega naroda pomoću činovništva i mladića, koji iz njega izadju.

Osim što se od pitomaca zahtjeva, da moraju znati čitati i pisati talijanski, oni moraju i govoriti talijanski, jer je u tom zavodu naukovni jezik talijanski. Naši mladići uz najbolju volju, kad bi i imali potrebitu podporu, bili bi izključeni od koristi tog zavoda, jer nebi razumjeli peduke u tuđem jeziku.

Iz tih razloga će te lahko zaključiti, da mi nemožemo odobriti računa, koji se nalaze u razpravi. Novac potrošen u taj zavod, porabljen je samo za jedan dio pokrajine i to za najmanji dio, naime za kotar porečki, pošto služi agrarni zavod većinom samo gospodi u Poreču.

U ime manjine visokoga sabora moram izjaviti, da mi odsudujemo djelovanje toga zavoda, da nećemo glasovati za predložene račune i da zabacujemo predloge agrarnog odbora, kojimi ide zemaljski odbor za tim, da se poduka u gospodarstvu centralizira, da se namjestje u Poreču putujuć učitelji, koji bi bili odvisni od tog zavoda, odnosno od njegovog ravnatelja i zemaljskog odbora. Ti učitelji bili bi samo agenti talijanskog političkog društva za Istru.

Mi želimo putujuće učitelje, koji bi živjeli među narodom, koji bi poznali sve njegove vrline i slabobe.

Mi želimo dakle, da se decentralizira poduka u gospodarstvu, da se imenuje putujuće učitelje, koji bi živjeli u pojedinih kotarih, da pomognu seljačkomu pućanstvu, da ga opoznaju i da uzmgnu s njim često obćiti.

Visoki sabori! Iz navedenih razloga glasovali ćemo mi proti proračunu zemaljskog agrarnog zavoda za g. 1900. te prosvjedujuć svećano proti načinu, kojim uprava tog zavoda postupa s našim narodom. (Odobranje na klupah manjine.)

(Čim je počeo govoriti, nastala je buka na tobož izpraznjenih galerijah. Predsjednik veli, da su ušli u galerije bez dozvole, da bi jih pustio kad bi bili dobri. Kao da su kad dobri bili, kao da uvijek nebuće! Starče, starče, i miljeniče c. kr. austrijskih vlada! Čini pak galerije izprazniti, najprije jedna pak drugu, al neizlaze odmah, već jedan zove i „sinjore“ nek i one idu van, drugi više „semo in casa nostra“, drugi drugo. I kad su izpraznjene, čuje se žviždanje na gospodskoj, a „stari“ opominje na drugoj. Na gospodskoj buka iza kulisa, karmo idu obćino talijanski zastupnici pušiti, i gdje zašćujuć demonstrante. Pred ulazom u dvoranu grozno lupanje. Predsjednik ide gledati, što je to, pa se vraća. Štropolit i opet pred ulazom i iza kulisa. Predsjednik na to izjavlja: *Ja nemogu proti tomu ništa*. I opet grozna buka. Spiničić dovikuje prema zastupniku c. kr. vlade: *Zar nisu to komedije?! I c. kr. vlada trpi to već 17 do 18 godina*. Prosvjetli zastupnik visoke c. kr. vlade miče ramenima, kao da neznata bi on tomu. Zast. D. Trinajstić kliče:

to je betula i ne kamara. Iz nekoliko časaka opet grozna buka i zaglušno živdanje. Predsjednik ide po drugi put k ulazu. Mandić mu kliče: „Samo pod vašim predsjedništvom, gospodine komandatore, mogu se događati takve stvari!“ Dr. M. Trinajstić: „Ako predsjednik nije kadar prepričiti nasilja nad saborom, onda bi to morala c. kr. vlada.“ Dr. Stanger pako: „Takav postupak spada pod kazneni zakon!“ Predsjednik mu ne to reče, da on sada neima riječi. I dalje traje grozna buka pred ulazom: lupa se, škriplje se, zvižda se. Stražar, nekakav vatrogasac, stoji mirno na vratih, kao da je tu, da čuva demonstrante. Predsjednik gleda na stran od kuda buka dolazi kao bedak).

Poljodjelski putujući učitelji.

Kod prije navedene rasprave o poljodjelskom zavodu progovorio je poslije zast. Mandića prisjednik Tomasi. Čita nekakvo dopisivanje između c. kr. vlade i zemaljskoga odbora glede poljodjelskih putujućih učitelja. Rad bi na c. kr. vladu udarao, a opet bi njoj se htjeo laskati. Zemaljski odbor želi naime putujuće učitelje za poljodjelstvo, koji bi stanovali u Poreču, i išli svako toliko po kotarih, da tobož u poljodjelstvu podučavaju. Zemaljski odboru ide za tim, da i u takovih učiteljih dobije svoje agitatore za talijančenje Istre, da jih ima redovito u svam gnjezdu, da se pak razpružu za širenje talijanske kulture-brutture. Za to rabe i poljodjelski zavod, koj postoji za pokrajinu, u kojoj je dvie trećine stanovništva hrvatskoga i slovenskoga jezika, a u kojem se podučaje samo talijanski.

Zast. Tomasi žali, što Mandić nije govorio „u razpravnom jeziku sabora“.

Zast. Spinčić mu dodaje: „Takav jezik neobstoji“.

Zast. Tomasi odgovara: „Obstoji u svijesti pučanstva.“ (Kao da pučanstvo sastavlja Tomasi i njegovi pristaše, i ciala kamora, plaćena i neplaćena! Op. izv.)

Proti vinskoi klauzoli.

Zast. Scampicchio u ime poljodjelskoga saborakoga odbora izvješuje o predlogu zast. Kozulića i drugova, naših zastupnika, za ukinuće vinske klauzole u trgovačkom ugovoru sa Italijom, koj iztiče godine 1903. Nastoji dokazati, da su se i Talijani Istre proti toj klauzoli zauzimali. Ali kako! Sad su gospoda Talijani, pod pritiskom javnoga mnjenja, prihvatili predloge, kako jih je primila zastupnička kuća u Beču, i kako su to naši zastupnici predložili. Prema tomu daje se zemaljskomu odboru nalog, da najdalje u trih mjesecih dade na znanje c. kr. vlade odluku istarskoga sabora, koje obstoje u slijedećem: „Uvoz tuđjih vina može se dozvoliti samo uz autonomnu carinu od 40 K po hektolitr. Carina na dropline ima se povisiti u razmjeru sa carinom na vino. Uvoz vinskih surogata ima se zabraniti, i ima se ga zapriječiti visokom carinom. C. kr. vlada ima se pobrinuti za zakon, kojim bi bilo posve zabranjeno umjetno vino. Dok nebude toga zakona, ima c. kr. vlada nastojati, da se strogo vrše ustanove odnosnih zakona (zakon 21. junija 1880. br. 120. i § 403 kaznenoga postupnika), da se lako stili naravsko domaće vino proti umjetnim i patvernim“.

Taj predlog bio je prihvaćen jednoglasno.

Razne molbe pripadnika učiteljskomu stališu.

Mnoge molbe pripadnika učiteljskom stališu prihvatila je većina bez rasprave. Manjina, neupućena u odnose pojedinaca, nije glasovala. Glasovala je samo za podporu od 100 kruna godišnjih za tri godine, učeniči: na srednjih školah Danici Vlah iz Kastva.

Za električnu željeznicu Matulje-Volosko-Opatija-Lovran.

Poslije odluke, izvješuje o molbi kneza Alfreda Wrede za jamstvo pokrajine u slučaju eventualnoga gubitka kod pro-

meta električne željeznice od Matulja na Volosko, Opatiju, Lovran, predlaže dr. Rizzi u ime financialnoga saborakoga odbora: neka pokrajina daje rešenomu poduzeću jamstvo; da će mu poslije pete godine prometa sve do šestdesete plaćati do 20.000 kruna godišnjih za slučaj, da bi iste imale gubitka. Predlaže nadalje, da imada občine Volosko-Opatija, Vepinac i Lovran preuzeti prema pokrajini protujamstvo za dvie trećine rečene svote, dakle po prilici za 13.333 kruna.

Dr. Stanger; progovori nekoliko riječi hrvatski, nadaljevao je talijanski: Misli, da bi pokrajina imala preuzeti jamstvo za rečenu svotu bez ikakvoga protujamstva rečenih občina. Te občine su u takozvanoj Liburniji, za koju pokrajina malo ili ništa podpora daje (Spinčić: „Aj da! Županu iz Zvončete“), a od koje dobiva silu novaca. Od Voloske občine same 7 do 8000 kruna. Projektovana željeznica nije lokalnoga značenja. Cijelo će pokrajini koristiti, ako se krajevi u Liburniji dignu. Glasovat će za predlog, i želio bi da bude sjelo poduzeća u jednoj od interesovanih občina.

Dr. Rizzi mu odgovara, da se neima gledati na to, koliko tko plaća, nego da se daje gdje je za potrebu. Svuda pako da valja jednakom mjerom postupati. Za gradnju željeznice Trst-Poreč da interesovane občine plaćaju dvie trećine, a jednu pokrajina. Pristaje na predlog Stangera, da bude sjelo poduzeća u jednoj od interesovanih občina.

Dr. Stanger mu odgovara, da ta prisposoba baš mnogo nevalja.

Asešor Cleve opazna na „ironičnu opazku“ zastupnika Spinčića, da se vidi baš iz toga, što se podpora daje i pojedinim županom, da pokrajina daje podpora ne samo mjestnim obćinama nego i svakoj poreznoj; pojedinim županijam.

Zast. Spinčić: Pozvan od gosp. asešora Cleve rado izjavljati i kao zastupnik občine Kastav, da je zemaljski odbor dopupro onu občinu kod gradnje putova i vodnjaka; da se dapače ovom prilikom sa zahvalnošću spominjem: da je zem. odbor u riešavanju molba mnogo brži, nego li c. kr. vlada; ujedno mu preporučujem nekoje druge molbe, da je čim prije povoljno rieši.

Ali u isto doba moram sa žalbeću upaziti, da isti odbor daje podpora u neprave ruke i u nepravu svrhu, kao primjerice županu u Zvončete, što je dokazom pristrane administracije, koja neslužni na čast ni zem. odboru ni c. kr. vladi. Ja bih htio znati, da li onaj župan kakve račune polaže i da li daje točne ričune. Osim toga spomenuti ću, da ste vi od zem. odbora dali podporu za najprostiju administraciju i da uzdržajete i danas u časti županskoj čovjeka, koji prkosi obćini, te tim dajete najgori primjer, što ga možete dati kao oblast glede vršenja zakona. Toliko sam mormo kazati na izazov gosp. asešora.

Dr. Dinko Trinajstić postavio je pisan predlog, da se ima obćinama vratiti zajamčena i uplaćena svota, ako bi jih pokrajina od poduzeća električne željeznice povraćene dobile. Predsjednik nije htjeo dati u raspravu nit na glasovanje toga predloga, zato, što je hrvatski napisan. Proti tomu prosvjeduje dr. D. Trinajstić.

Zakonska osnova glede rečenoga jamstva poduzeću električne željeznice bila je prihvaćena u drugom i trećem čitanju, sa dodatkom dra. Stangera, da ima sjelo poduzeća biti u jednoj od interesovanih občina.

(Sad je na obćinah Volosko-Opatija, Vepinac i Lovran, da li će primiti protujamstvo za dvie trećine od jamstva pokrajine u iznosu od 20.000 kruna. Ur.)

(Za hrvatskih govora zast. Spinčić i dra. Dinko Trinajstić nastale su ponovno neprijateljne demonstracije sa strane galerija, koje bijahu po tri put izpražnjene, a koje su i po četvrti put došle u dvoranu,

bez ikakve dozvole. To je moguće samo pod sustavom, kojim se vlada u „austrijskom-Primorju“. Op. ur.)

Za hrvatski ili slovenski napis na c. kr. učiteljsku u Kopru.

Zast. Kompare i drugovi, naglašuju, da bi bilo dobro da se pristaje sa pućenjem hrvatskih i slovenskih nastavnika sa njemačkim podučavanjem na učiteljsku u Koprui, i tužeb se, što je na istomu samo njemački i talijanski napis, postavlja na to se odnoseću interpelaciju na c. kr. vladu. (Jaz priobćena. Op. ured.)

Radi porabe pokrajinskih novaca, danih za njeki vodnjak u Skofljah.

Zast. Kompare i drugovi pitaju zemaljski odbor, što je sa novcem, koj je zemaljski odbor dao obćini Milje za vodnjak u Skofljah; pošto se od toga novca nije potrošilo nego mali dio, i što se je potrošilo, zlo se je potrošilo.

Daljni dokaz divljaka većine i predsjednika.

Pošto se je zak. osnove glede obćinskih lječnika i obćinskih činovnika uzelo kao raspravne u prvom čitanju, i njeko predmete preneslo na slijedeću sjednicu, oglosio je predsjednik sjednicu za slijedeći dan, petak dne 20. o 10. uri pr. p. nabrojiv također točke dnevnoga reda. Prije nego je dignuo sjednicu, zapitao je i dobio rieč dr. Stanger. On reče talijanski: Predsjednik, spomentv početkom sjednice smrt biskupa Andrije Marije Sterka, valjda je zaboravio pozvati sabor, da se u počast pokojnika dignu. On je bio i biskup tršćansko-koparski i član sabora do svoga preminuća. Po celom svijetu, gdje vladaju ljudski odnosi, počašuju se u saborih, ako ikoga, svoje preminule članove.

Predsjednik neće da čuje o tom, opetuje ono, što je početkom sjednice rekao. Spinčić reče na to: Gospodo drugovi, nekorišiti vam ovom predsjedniku ni ovaj većini govoriti ni talijanski. Pozivam vas, da se u znak počasti pokojnomu biskupu tršćansko-koparskom i članu ovoga sabor ustanete, i da mu uzkliknete „slava“. Na to ustaje članovi manjine i kliču „slava“, dočim članovi većine sjede.

Naši dovikuju u brk onim članovom većine, koji znadu hrvatski: divljaci! Podivljali ste! Neimate ljudskoga čuvstva!

U tajnoj sjednici.

Predsjednik urekao je tajnu sjednicu, da se u njoj pročita jedna interpelacija Malka Mandića i drugova radi skrajno neurednih činova, što se jih pripisuje jednomu nadučitelju i radi njegovog skrajno drzovitoga ponašanja. On je stičenik nekjih organa c. kr. vlade i predsjednika talijanskoga političkoga društva dra. Bennata.

Interpelacije i predlozi

što su ih stavili članovi hrvatsko-slovenskoga kluba na istarskom saboru u sjednicah od 17, 19 i 20. t. mj.

Interpelacija

dra. Dinka Trinajstića i drugova na zemaljski odbor.

U sjednici ovog sabora držanoj dne 3. junija 1899 bio je prihvaćen zaključak, kojim se na predlog častnog dr. Costantina nalagalo zemaljskom odboru; da prouči i provede shodne izviede za spojenje državne i nove istarske željeznice između Pazina i Motovuna; te da poduzme kod državne vlade nužne korake za oživotvorenje iste spojnice.

Pozivom na taj zaključak, pitamo zemaljski odbor:

1. da izvjesti je li u koliko zadovoljio tomu nalogu;
2. ako pak nije, koji su razlozi, da to nije pronašlo shodnim.

U Koprui, dne 18. septembra 1901! (Slijede potpisi.)

Interpelacija

zastupnika Josipa Kompare i drugova na sl. zemaljski odbor.

Dne 5. augusta t. g. su zastupnici obćine Dekani u obćinskoj sjednici jednoglasno izrekli nepovjerenje svomu načelniku te su htjeli, da se isti odstavi od obćinske uprave. Na takvo postupanje pristala je zastupnike skrajno neuredna uprava sa obćinskim posjedom od strane načelnika. Kao odziv na tu sjednicu poslao je zemaljski odbor zemaljskoga revizora, da pregleda obćinsku upravu.

Zemaljski revizor našao je preko sto činjenica, koje dokazuju jasno, u kakav je nered načelnik doveo obćinu. Među mnogim protuzakonitim činjenicami navodjamo niže nekoje najviše kričeve:

1. Marija Mahnić, udova pok. načelnika, povratila je obćini 143 for., a načelnik nije taj iznos nikamo uknjižio.
2. Po pok. župniku Matijanu primio je načelnik 1458 for., kupio za 1000 for. obligacija, a za ostalih 458 for., tekao nakon 18 mjeseca opet nešto. Za to doba trebao je njemu taj novac.
3. Agitator kod izbora za njegovu osobu platio je 7 for. iz obćinske blagajne.
4. Za kaznice za sol bio je od tajnika i od stranaka još posebiće plaćen.
5. Komisijski troškovi za pogled ceste Podpet-Praproče su za načelnika dva puta uknjiženi i dva puta izplaćeni.
6. Za putne troškove u Koprui dozvolilo je obćinsko zastupstvo načelniku 3 for., a on je uzimao po 9 do 12 for. Isto tako uzimao je veće putne troškove za Trst.
7. Antun Piciga platio je obćini dug u iznosu od 79 for. 46 nrvč., a toga nije dao načelnik uknjižiti.
8. Radničke knjižice stoje 12 nrvč., a on traži za nje od siromašnih radnika 20 nrvč.
9. U godinah 1899-1900-1901 primio je razne iznose za prodanu pašu u poreznoj obćini Dekani; ti iznosi nisu pako nigdje uknjiženi.
10. Iznos od for. 5., što mu ga je poslao c. kr. kotarsku sudistu kao globu Antuna Miklavčića, da ju podieli siromašnom, povratio ju je opet Miklavčiću, koji je bogat.
11. Za svoga brata Matiju, koji je dobar posjednik i kapitalist, platio je troškove bolnice iz obćinske blagajne.
12. Izbornikom svoje stranke za izbor, hranu i piće platio je iz obćinske blagajne 189 for. 35 nrvč., za hranu i piće na dan izbora načelnika; zastupnikom kruna 96-24, c. k. kotarskomu poglavaru g. vitezu Schaffenbaueru dvie butilje u iznosu K 3-38. Sve to platio je iz obćinske blagajne.
- Izskauti valja napose, da je činjenice u točkah 1, 6, 7, 8, 9, 10, 11 i 12 priznao sam načelnik.
- Pošto bijaše obćina, kao što je iz ovoga dosta razvidno — od načelnika ostćena;
- pošto je načelnik zlorabio svoju vlast, izplaćujući sam sebi veće svote, nego li mu bijahu doznačene;
- pošto je trošio obćinski imetak u nezakonite svrhe i za nezakonite čine;
- pošto je načelnik kršio § 66 obćinskog reda za Istru;
- pošto na utoke, uložene na zemaljski odbor proti ovim naredom već dne 27. julija 1900 i 20. marta 1901 zem. odbor još ni danas odgovorno nije;
- pitaju potpisani:
- Hoćeli zemaljski odbor poduzeti sve potrebite korake dogovorno sa c. k. vladom:
1. da se načelnika odstavi, kao što to želi obćinsko zastupstvo?
2. da načelnik obćini nanese štetu vratiti?
3. da se proti načelniku postupa sudbenim putem?
- U Koprui, dne 18. septembra 1901! (Slijede potpisi.)

Predlog

zast. Kompare i drugova k točki XIV. dnevnoga reda za sjednicu VIII. zem. sabora istarskoga dne 19. sept.:

Poljiva se c. k. vladu, da dogovorom sa zemaljskom odborom poduzme u najkraćem roku potrebne korake, za uređenje sljedećih voda:

Na otoku Krku: potok u Baški — polje u Vrbniku — Lug i Jezero u Omišlju.

Na Pazinšćini: potok Jama, vode na Barutu, Cerovlje i Novaki sa pokrajnim potoci, Lug Gologorički, Krbuski.

Na Kopačkišćini: Rosandra, Osapska Reka, Ritana, Vaganela, Dragonja.

Na Voloskom: potok Bruslan.

U Kopru, dne 19. septembra 1901.

(Sljede potpisati.)

Prešan predlog

zastupnika: Vjekoslava Spinčića, Simuna Kozulika i drugova za pripomoć obćini Vrbnik i drugim obćinam na otoku Krku.

Kako u većini obćina na otoku Krku, tako je i obćini Vrbnik zaraza trsnoga ušena uzela sav plod vina i neće ga imati, dok se ne budu ozivilili vinogradi sa nasadit američkanske loze, što će još više godina trajati.

Trajna suša uništila je i ostali plod oranica i njiva.

Vrbniku je ostajala nada samo u prihod, što će ga imati od plodnoga vrbnickoga polja. Nego neprestano kiše prošlih dana otele su mu i tu nadu, jer je voda poplovala sve polje i tim uništila sav prihod.

Što vrićdi za Vrbnik, vrićdi i za cijeli otok, jer svuda vlada velika nevolja zbog floskjerne zaraze, trajne suše sve do konca agusta mjeseca i onda neprestane kiše.

Da se onom pućanstvu pomogne u nevolji, koja njim usljed rećenoga predstoji, potpisani predlažu:

1. da se izvidi, koji se imaju usljed jućerašnjega predloga zastupnika dr. Cleva i odnosnoga sab. zaklj. poduzeli, potegnu naroćito takodjer na otok Krk i da se takodjer pućanstvu onoga otoka podiele od zemaljskoga odbora i izmole od c. k. r. slade potrebite podpore;

2. da se ob ovom predlogu razpravlja po § 37. saborskog pravilnika.

Kopar, 19. septembra 1901.

(Sljede potpisati.)

Za hrvatski zavod u Rimu.

Dobrinjska obćina odaslala je dne 12. t. mj. sljedeće brzojavke:

„Eminentissimo Cardinali Rampolla, Roma — Vaticano. — Communitas Dobrinjensis gratias agit Pontifici Maximo pro literis Slavorum gentem favoreque Vegliensi Dioecesi exhibito, Pseudodalmatorum ferociam abonimatur. Barbalić, potestas.“

„Njegova Preuzvišenost grof Goluchovski — Beć. Prosvjedujemo proti nasilju Pseudodalmatinaca na jeronimski zavod, molimo zaštitu Vaše Preuzvišenosti. — Naćelnik N. Barbalić.“

Iz Dubašnice bijaše odpslan sljedeći brzojav u latinskom jeziku, kojeg prevod glasi:

„Presvetojmo Kardinalu Rampolla, Vatikan — Rim. Preponizno postr pred prestoljem Namjestnika Gospođina Nasega Isukrista, zahvaljujemo Vrhovnomu Pastiru Leonu XIII, što je prećdesio jeronimski kaptol u zavod „Za hrvatski narod“. Prosvjedujemo proti otimaćem: lazi Dalmatincem: Muzina, plovau Dubašniće. Boćgović, duh. pomoćnik u biskupiji krćkoj.“

Iz Bećejana na otoku Krku odaslala sljedeće brzojave:

„Njegova Preuzvišenost ministar Goluchovski, Beć. — Molimo zaštitu zavoda

jeronimkoga za hrvatski narod proti silovitom napadaju samozvanih Dalmatinaca: — Za podobćinu Belej — otok Cres, Ancijan: A. Kućić.“

„Eminentissimo Cardinali Rampolla, Roma, Vaticano. — Communitas Belej — in insula Crepsensi — gratias agit Pontifici pro instituto hieronymiano croaticae gentis condemnans asum violentum Pseudodalmatorum. — Praefectus: Antonus Kućić.“

Iz Boljuna bijaše odpslani 14. t. mj. sljedeći brzojavi:

„Njegova Preuzvišenost ministar Goluchovski, Beć. — Molimo zaštitu zavoda jeronimkoga za hrvatski narod u Rimu proti silovitomu napadaju samozvanih Dalmatinaca. Za obćinu Boljun — Istra. Glavar: Burećić.“

„Eminentissimo Cardinali Rampolla, Roma — Vaticano. — Communitas Boljunensis in Istra gratias agit Pontifici pro instituto hieronymiano Croaticae gentis condemnans asum violentum Pseudodalmatorum. — Praefectus: Burećić.“

Na kraju III. ćetvrtgodišta molimo uljudno i ozbiljno one predplatnike, koji sa predplatnom nisu u redu, odnosno dućnike, da nam pošalju dućne svote bez oklievanja, jer i mi imademo podmirivati svoje redovite troćkove. Nad polovicu predplatnika nije izpunilo svoje ovoćodišnje dućnosti i radi toga se nadamo, da će se bezodvlaćno odazvati našoj molbi odnosno opomeni.

Franina i Jurina.

Fr. Ča bi reć, da nisu lovranski poprdili prišli va Trst pokojnoga biskupa i svojega plovana pošćkropit?
Jur. Mare oni za njega — onakovi Fio-rentinci!
Fr. To muć plaća!
Jur. A zać?
Fr. Pitaj malo poteštoveh, ako je tamoć jedna familija, koj' ni pokojni dobro štiril.

Razne viesti.

Politićke:

Austro-Ugariki: Ministar-predsjednik Körber tužio se nekomi bećkom novinaru, da ide, neizjestnostli, u susret te; da je utrudjen poslovu države. Najviše da, se je utrudio oko kompromisa u ćeskom veleposjedju. Glasać, da je g. Körber sit vladinog, kormila, oćnosno da će odstupati. — Ćeski listovi pišu, da je sporazumak medju Mlaćo- i Staroćehi te radić kogać gotovać stvar, doćim da se neće imiti ćeski agrarci protivili, budu li izabrani, pristupiti zajednikomu ćeskomu klubu u saboru. — U Kraljevskom veleposjedju iza-

brano je 10 Njemaca sa 53 glasa. Eto pravice na svietu, odnosno u Austriji, gdje mogu 53 Njemca izabrati na 10 zastupnika, doćim nad 400.000 stanovnika-Slovenaca. Kraljica izabire tekak nešto nad 20 zastupnika!

Srbija. U toć kraljevini proslavili su 24. t. mj. imendan kraljice Drage bez da se je. — kako se oćekivalo. — proglasilo njezinog brata priestolonasljednikom. Tome da se protivie i nekoi viši srbaki ćastnici.

Jućna Afrika. Dne 21. t. mj. stigla je u London viest iz Afrike, da su Buri napali na cijelu posadu jedne tvrdjave, koja je samo 15 milja odajana od Pretorije; posadu su zarobili i odveli sa dva topa: Dalnjać brzojavka vrhovnoga englezkoga zapovjednika u Africi javlja u London, da su dva englezka topa praćena konjanictvom napadnuta od Bura 15 milja na jugu Blackfontleina i Englezom oteta. Ove viesti pronuzroćle su u Englezkoć veliko iznenadjenje i nezadovoljstvo. I sljedećih dana bilo je izmedju Bura i Engleza krvavih okršaja u kojih su ovi posljednji dobili zaslućenih batina.

Pokrajinske:

Pogreb presvj. g. biskupa Sterka. U subotu u jutro — kako jur javismo — prenećeni bijaše mrtvi ostanci trććanskoć koparskoga biskupa presvj. g. Andreje Martije Sterka k vjećnomu potićku. Zalobna svetaćnost zapocela je u jutro u 9 sati. Nać pogreb doćao je iz Gorice kardinal Missia, iz Krka biskup Mahnićić i kanonik Volarić, iz Ljubljane knez-biskup Jeglić. Pogrebu je prisustvoval osim kaptola trććanskoga i kaptol koparski. Iz vana doćlo je mnoćstvo naših svećenika. Raćuna se, da je bilo svih svećenika nać pogrebu okoć 180. Iz Gorice doćao je i monsignor dr. Gabrielćić, ravnatelj sjemenista. Iz Voloskoga monsignor Zamlić, najbolji prijatelj pok. biskupa; hrvatsko i slovensko svećenstvo bijaše mnogobrojno zastupano.

I naše obćine poslele su svoje odaćslapice. Tako opazismo gg. naćelnike Boljuna, Kastva, Materije, Pazina, Tinjana itd. Iz Lovrana neopazismo ni crkveneg ni svietlskog odaslanka, premda je tamo ostavio pokojnik medju pućanstvom neizbrisivu uspomenu.

Pred biskupskom palaćom sakupiše se prije 9 sati predstojnici svietstvih i vojnikćkih obćlasi, zastupnici naroda, nekoi konzuli, trgovci, liećnici itd. Na ćelu ćionovnićva bijaše gg. namjestnik grof Goess, predsjednik prizivnog i zemaljskog sudišta, pomorske vlade, ravnatelj pošta, ravnatelj financije, zapovjedajući generalo bogalom pratnom ćastnika; predstojnik vojne mornarice sa više ćastnika itd. itd. Od strane trććanske vladajuće svojie bio je prisutan jedini naćelnik, jer je zakljućila gradska delegacija, da se neima službeno sudjelovati kod pogreba, da neimaju prisustvovati ni gradski redari, ni vatrogasni, ni gradska kapela da nesimje na koru pjevati. Eto, dokle vodi strast pokvarene duće! To je plod židovske vladavine.

Medju narodnimi zastupnici opazismo gg. dra. Stangera, prof. Spinčića, dra. Mata i dra. D. Trinajstića te urećdnika Mandića, doćim je bio zast. Kompare medju svećentvom. Od slovenskih zastupnika prisustvovali su gg. dr. Rybać, Goriup, Dolenci i Vatrovaca.

Pogrebu prisustvovala su uz talijanska bogoljubna drućtva i slovenska, naimo bratovććina „Martijinih ććeri“ i bratovććina „sv. Cirila i Metoda“. Osim onih prisustvovalo je, pogrebu na hijade slovenskoga pućanstva iz grada i okolice.

Sprćvod, je krenuo iz biskupske palaće u 9¹/₂ sati. Napried isle su bratovććine i razna drućtva, vojnikćka glazba, veterani, svećenstvo, te pred liećsom kardinal Missia. Za liećsom roćjaci pokojnoga biskupa i najbolji prijatelji, predstojnici obćlasi, ćastnici, zastupnici, naćelnici, oda-

slanici obćina i drućtva te nepregledno mnoćstvo obćinstva. Sve ulice, od biskupćske palaće pak do crkve sv. Justa, bijahu s obiju strana natlaćene obćinstvom, koje su vojnici i redari natrag drćzali.

Lies nosilo je akoro sav dugi put 8 svećenika. U stolnoj crkvi bijaše postavljeh lies na dvokatni odar, okoć kojeg postavie mnogobrojne svieće. Na lieću; pokrivenom crvenim barštom, bijaše biskupćka mitra, palica i misal.

Sv. mistu pjevao je kardinal Missia uz mnogobrojnu asistenciju svećenstva. Uz orgulje pjevali su pitomci biskupćskog konvikta pod spretnim ravnanjem njihovog ravnatelja g. Ellnera. Pred oltarom, te sjedne i druge strane glavne ladje, smjestiše se roćjaci, predstojnici obćlasi, zastupnici, ćastnici itd. Redarstvo nije dozvolilo, da se prenapuni crkva. Biskupi, kanonici itd. smjestiše se na koru za oltarom.

Nakon svršene sv. mise popeo se na prodikaonicu kanonik Butignoni, koji je proćitao životopis i djelovanje pok. biskupa. Hvalio ga i slavio kao ćovjeka i kao biskupa, što odgovara istini, ali ona hvala i ona slava gubila je vriednoć iz onih ustiju i za one, koji znadu, da je bio i kanonik Butignoni izmedju talijanskih svećenika biskupije, koji su svoga biskupa tućili sv. Stolici.

Bože dobri, koliko liećmjerstva imade u stalisu, gdje bi ga najmanje imalo biti!

Iza toga obavilo se je obićajno petkratno odriećenje ili blagoslovljenje liesa. Prvi je blagoslovio lies proć sa stolnoga kaptola u Kopru; za njim proć stolnoga kaptola u Trstu pak biskup ljubljanski, biskup krćki i konaćno kardinal Missia. Po dovršenom sv. obredu digoše lies na mrtvaćki voz te ga odvezoše u pratnji nekolicine svećenika, roćjaka i prijatelja na groblje sv. Ane, gdje bijaše opet blagoslovljen te napokon pokopan na odielu za svećenike, i to izmedju svojih pokojnih prijatelja, pok. biskupa Dobrile i pok. župnika Dubrovića.

I tako se je ćastno odućilo do bro m u biskupu vierno mu svećenstvo te mnogobrojno obćinstvo, roćjaci, znanci i prijatelji, a mi mu klicemo i ovdje bolnim srecem: Naućivao se boćjeg raja, do-bri Andre!

Župnikćki izpit poloćili su pred izpitnom komisijom na trććanskom ordinarijatu sljedeća gg. svećenici: one biskupije sa dobrim uspjehom: Defar Sime, župe-upravitelj u Dekanib, Jonko Ferdo, župe-upravitelj u Dutovljah i Žageļ Niko, kapeļau na Zvoncoj. Ćestitano!

Poloćio ćast naćelnikća. Iz Po-reća nam javljaju, da je tamošnji obćinski naćelnik dr. Tulio Sbića poloćio ćast naćelnikća, jer da je doćao u sukob sa većinom obćinećkog zastupstva.

Idemo, da vidimo, je li uzimlje g. Julio ozbiljno stvar, il je to obićna talijanska komedija.

Creski sudac i hrvatski jezik. — Ćuje se, da bi moćao na vlastitu molbu, biti premješten iz Cresa c. kr. sarjetnik g. dr. Orbanich. Obćtini li se to, nastaje pitajće, tko će biti njegov nasljednik. Istini na ćast moramo priznati, da g. dr. Orbanich poznaje dostatno u govoru i pismu hrvatski jezik i da ga rado rabi, te nespada u broj onih sudaca, koji bi radje ućili i rabili kinezi, nego li hrvatski jezik. Što se tiće nekoh osuća, koje, proti oćekivanju, nisu bile povoljne hrvatskim strankam, kao na pr. ona, o kojeg u br. 72. „Nase Sloge“, moće se kao skoro kao gotovać uzeti, da je to i njemu istomu teškoć bilo, te je žalio, da je nać puk u ovih strankćki pućten pred sudom bez ikakve obrane; pać ako je tuđa slabo ućlojenje, akoć okolnosti nisu tako razjašnjene, da moću sudca osvjedocićti, osuda mora biti nepovoljna.

Radi toga; još jednom vapjemo: hrvatski odvjetnici, pritećite nam u pomoć kad va trebamo, negledajte, da je više

